

ظهور و آخرالزمان در قرآن؛ روایتی از وعده‌های الهی

محمدجواد علیپور در قرآن کریم آیات متعددی وجود دارد که مفسران و اندیشمندان اسلامی با استناد به روایات و احادیث، آن‌ها را مرتبط با این مفاهیم دانسته‌اند. در این مجال به برخی از این آیات و تفاسیر آن‌ها اشاره می‌کنیم.

● ظهور منجی در قرآن

به موضوع ظهور مصلح جهانی در آیاتی مانند آیه ۵۵ سوره نور اشاره است: «وَعَدَا... الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يُعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا»، خدا به کسانی از شما که ایمان آورده‌اند و کارهای شایسته انجام داده‌اند، وعده داده است که حتماً آنان را در زمین جانشین کند، همان‌گونه که کسانی را که پیش از آنان بودند، جانشین کرد و وعده داد [دینشان را که برایشان پسندیده است، استوار سازد و بیمشان را به امنیت تبدیل کند تا تنها مرا بپرستند و چیزی را شریک من نگیرند]. این آیه به حکومت صالحان در پایان تاریخ اشاره دارد که در روایات شیعه و سنی به ظهور امام مهدی ^(عج) تفسیر شده است. همچنین در سوره قصص آیه ۴ می‌خوانیم: «وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ»، و می‌خواهیم بر مستضعفان زمین، منت نهیم و آنان را پیشوایان و وارثان زمین قرار دهیم». این آیه نیز به پیروزی نهایی حق طلبان و مستضعفان در آخرالزمان اشاره می‌کند که در روایات به ظهور حضرت مهدی ^(عج) تفسیر شده است.

● امام زمان ^(عج) در قرآن

در قرآن نام امام زمان ^(عج) به صراحت نیامده، اما آیاتی به اتمه و هدایت الهی اشاره دارد که در روایات به ایشان تفسیر شده است. از جمله در سوره توبه آیه ۳۳ و سوره صف آیه ۱۹ آمده است: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدُّنْيَا كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ»، اوست که پیامبرش را با هدایت و دین حق فرستاد تا آن را بر همه دین‌ها پیروز گرداند؛ هرچند مشرکان کراهت داشته باشند». این آیه به پیروزی نهایی دین اسلام اشاره می‌کند که در روایات با دوران ظهور امام زمان ^(عج)، مرتبط دانسته شده است.

همچنین در سوره بقره، آیه ۳ می‌خوانیم: «الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ، کسانی که به غیب ایمان می‌آورند». برخی مفسران، ایمان به غیب را شامل اعتقاد به وجود امام غایب ^(عج) دانسته‌اند. با توجه به تفسیرهای روایی و استناد به احادیث معتبر، آیات متعددی به این مفاهیم اشاره دارند. وعده الهی درباره حکومت صالحان، پیروزی نهایی حق بر باطل و تحقق عدالت جهانی، همگی از نشانه‌هایی هستند که در روایات به ظهور امام مهدی ^(عج) و وقایع آخرالزمان مرتبط شده‌اند، بنابراین قرآن به‌صورت کلی به این موضوعات پرداخته است و تفسیر دقیق تر آن با کمک روایات معصومین ^(ع) تکمیل می‌شود.

حکومت جهانی مهدی ^(عج) در کلام

امیرالمؤمنین ^(ع): پایان ظلم، آغاز عدل

در نهج البلاغه و سخنان حضرت علی ^(ع) مباحث عمیقی درباره ظهور و آخرالزمان و امام زمان ^(عج) مطرح شده است که نشان‌دهنده بینش گسترده و الهی ایشان درباره آینده بشریت است. حضرت علی ^(ع) در خطبه‌ها و کلمات قصار خود به روشنی از حوادث آخرالزمان و ظهور منجی عالم بشریت سخن گفته‌اند.

یکی از مهم‌ترین موضوعات در نهج البلاغه، اشاره به فتنه‌های آخرالزمان است. حضرت علی ^(ع) در خطبه ۱۵ به فتنه‌هایی اشاره می‌کند که مانند پاره‌های شب تاریک، مردم را فرامی‌گیرد و در چنین شرایطی مردم در گمراهی عمیقی فرومی‌روند و حق و باطل را نمی‌توانند تشخیص دهند. ایشان می‌فرمایند که در آن زمان مردم به دنبال دنیا می‌روند و دین را وسیله‌ای برای رسیدن به اهداف دنیوی خود قرار می‌دهند. همچنین در خطبه ۱۸۲، حضرت علی ^(ع) به ظهور امام زمان ^(عج) اشاره می‌کنند و می‌فرمایند در زمانی که زمین از ظلم و جور پر شده است، خداوند مردی از خاندان پیامبر را برمی‌انگیزد تا زمین را از عدل و داد پر کند؛ همان‌گونه که از ظلم و ستم پر شده بود. این سخن به وضوح به مهدی موعود اشاره دارد که در روایات شیعه و سنی بر آن تأکید شده است.

در خطبه ۱۰۰ نیز حضرت علی ^(ع) به نشانه‌های ظهور اشاره می‌کند و می‌فرماید که قبل از ظهور قیامت صغری اتفاق می‌افتد و مردم آزمایش می‌شوند و حق از باطل جدا می‌شود. ایشان از دجال و سفیانی سخن می‌گویند که از نشانه‌های حتمی ظهور هستند.

حضرت علی ^(ع) در کلمات قصار ۱۴۷ و ۲۰۹ نیز به موضوع امام زمان و حکومت جهانی ایشان اشاره می‌کنند و می‌فرمایند که او زمین را از عدل پر می‌کند و حکومت او پایان همه ظلم‌ها و ستم‌ها خواهد بود. ایشان تأکید می‌کنند که مهدی از فرزندان فاطمه ^(س) است و خداوند او را در زمانی که مردم انتظار ندارند، فرمان ظهور می‌دهد. در نهج البلاغه همچنین به نقش یاران امام زمان ^(عج) اشاره شده است. حضرت علی ^(ع) می‌فرمایند: یاران مهدی، جوانانی هستند که در ایمان استوارند و مانند شمشیرهای برنده در راه حق می‌جنگند و هیچ تردیدی در دل ندارند. آنان کسانی هستند که شب‌ها را به عبادت و روزها را به جهاد می‌گذرانند.

به‌طورکلی در نهج البلاغه و سخنان حضرت علی ^(ع) تصویر روشنی از آخرالزمان و ظهور امام زمان ^(عج) ارائه شده است که با روایات پیامبر اکرم ^(ص) و اهل بیت ^(ع) کاملاً همخوانی دارد. این مطالب نشان می‌دهد که حضرت علی ^(ع) به عنوان وصی پیامبر ^(ص) و امام معصوم، از غیب آگاهی داشته و امت اسلامی را از آینده آگاه کرده‌اند.

کتابچه‌ای در باب اربعین و ظهور

مهم‌ترین هدف پیاده روی اربعین و حضور جمعیتی میلیونی میان شهرهای نجف و کربلا چیست؟ این هدف جز زمینه‌سازی برای ظهور امام عصر ^(ع) و منتقم عاشورا، نمی‌تواند باشد و حضور در کشور عراق برای زنده نگه داشتن قیام اباعبدالله ^(ع)، الحسین ^(ع) با همه سختی‌هایی که دارد، مخصوصاً با گرمای شدید

هوا در این سال‌ها، باید چنین هدف والاّیی داشته باشد. کتابچه «اربعین؛ مقدمه پیوسته به ظهور»، گفتاری از سید پدا... یزدان‌پناه است که به همت مؤسسه آموزشی پژوهشی نفحات و با همکاری پژوهشکده باقرالعلوم ^(ع) در ۳ هزار نسخه، به همت انتشارات آل‌احمد ^(ع) به چاپ رسیده و در بخشی از آن آمده است: «به نظر می‌رسد جریان اربعین از علائم متصل به ظهور باشد؛ زیرا آن جمعیت شیعی جهانی که باید به دنبال امام حرکت کنند، در اربعین به وجود آمده و زمینه‌های مادی مناسب همچون بسترهای ارتباطی جهانی نیز فراهم آمده است. این جریان به‌نوعی تمرین برای حرکت جهانی شیعی و حق‌جویان به تبع امام زمان ^(عج) در راستای رویارویی حق با باطل و پیروزی جهانی حق بر باطل است.»

شهرانه
۲۲ مرداد ۱۴۰۲
شماره ۱۹
۲۵۵۲

۱۴

اربعین را عرصه‌ای برای زمینه‌سازی ظهور حضرت حجت ^(عج) می‌دانیم

اربعین؛ تمرین زیستن در عصر ظهور

حسین ابراهیمی اربعین نه‌تنها یک آیین مذهبی، بلکه فریادی پرشور ازسوی جوانان عاشق برای زمینه‌سازی ظهور امام زمان ^(عج) است و این رویداد عظیم یقیناً تمرینی برای سربازی در رکاب منجی عالم بشریت است. با حجت‌الاسلام والمسلمین احسان کفشدارطوسی، مدیرگروه معارف اسلامی دانشگاه سجاد ^(ع)، درباره رابطه اربعین با ظهور گفت‌وگو کرده‌ایم.

جلوه‌ای از وحدت مهدوی

اربعین، تصویری کوچک اما باشکوه از حکومت جهانی امام زمان ^(عج) است. میلیون‌ها رازاثر هر رنگ، نژاد و زبان، با دلی واحد و صدایی یکسان، در این مسیر گردهم می‌آیند. این وحدت، همان چیزی است که رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (حفظه‌الله)، آن را «نمایشگاه عظیم قدرت اسلام» توصیف کرده‌اند. ایشان می‌فرمایند: «اربعین نشان می‌دهد که اگر امت اسلام بیدار شود، چه توانایی‌هایی دارد». این همدلی و اتحاد، نشانه‌ای از آینده‌ای است که در آن عدالت و برادری بر جهان حاکم خواهد شد.

دعا برای فرج؛ وعده‌ای الهی

ای جوانان عاشق! بدانید که هر قدم شما در کربلا، هر ذکر «یا حسین ^(ع)» و هر دعای «اللهم عجل لولیک الفرج»، شما را به وعده الهی ظهور نزدیک‌تر می‌کند. اربعین، فرصتی است تا در این مسیر مقدس، با فریاد بی‌قراری و عشق به اهل بیت ^(ع)، آماده فرمان الهی شوید. یا حسین! یا مهدی! مادر کربلا ایستاده‌ایم، منتظر روزی که در رکاب تو، جهان را بر از عدالت کنیم.

اربعین؛ دانشگاه انتظار

چرا میلیون‌ها جوان از سراسر جهان خود را به کربلا می‌رسانند؟ زیرا اربعین، دانشگاهی است که در آن درس‌های وفاداری، استقامت و فریاد حق طلبی آموخته می‌شود. در این مکتب، جوانان می‌آموزند که چگونه در برابر پیمان شکنی‌ها وفادار بمانند. در برابر سستی‌ها استوار بایستند و در سکوت جهانی، فریاد عدالت خواهی سر دهند. این‌ها همان ویژگی‌هایی است که یاران امام زمان ^(عج) برای همراهی با حضرت نیاز دارند. اربعین، فرصتی است به‌منظور آماده‌سازی روح و جسم برای روزی که جهان در پرتو عدالت مهدوی متحول خواهد شد.

اربعین؛ تمرین برای روز موعود

اربعین نه صرفاً یک عدد یا یک آیین، بلکه قلب تپنده امت اسلام است. این رویداد عظیم، فریادی است که از عمق تاریخ برخاسته است و امروز در دستان پرشور جوانان عاشق، به‌سوی آینده‌ای روشن و ظهور منجی عالم، حضرت مهدی ^(عج) پیش می‌رود. اربعین، تجلی عشق، ایثار و آمادگی برای قیام جهانی است که در آن، جوانان به عنوان سربازان گمنام امام زمان ^(عج) نقش آفرینی می‌کنند. جوانان، پرچم‌داران انتظار در مسیر پیاده‌روی اربعین، با پاهایی که در بیابان‌های سوزان عراق زخم می‌بیند، با لب‌هایی که از تشنگی خشکیده است اما زمزمه «لیبک یا حسین» سر می‌دهد و با قلب‌هایی که خستگی را به فریاد «یا زینب» تبدیل می‌کند. در حال تمرین برای روز موعود هستند. این جوانان، همان مؤمنانی هستند که امام باقر ^(ع) درباره‌شان فرمود: «قائم‌ماوقتی قیام‌کند، جوانان مؤمن گرد او جمع می‌شوند، گویی دل‌هایشان پاره‌های آهن است که به‌سوی آهن‌ریامی شتابند» (کمال‌الدین)، هر قدم در این مسیر گامی است به‌سوی تحقق وعده الهی برای قیام جهانی مهدی موعود ^(عج).

فریاد «یا حسین»؛ نوای ظهور

هر فریاد «یا حسین ^(ع)» در حرم حسینی، هر قطره اشک در کنار تل زینبیه و هر دستی که در مسیر کربلا به یاری برادرش دراز می‌شود، بخشی از زمینه‌سازی ظهور است. روایات می‌گویند: «همان‌طور که قطره‌های باران، زمین را برای رویش آماده می‌کند، اشک‌های شیعیان، نیز زمین را برای ظهور آماده می‌سازد» (بحارالانوار). این اشک‌ها و فریادها، نه تنها یادبود عاشورا است، بلکه نویدبخش انقلابی عظیم است که جهان را به سوی نور هدایت خواهد کرد.

حجت‌الاسلام والمسلمین کفشدارطوسی؛

هر سال، اربعین پررنگ‌تر، دل‌ها بی‌قراتر و فریاد «یا مهدی» بلندتر می‌شود. این رویداد، نقطه اتصال عاشورا به ظهور است

رستاخیز فکرها در کربلا

غفلت، راه را برای خلافت یزید شراب‌خوار و را برای بیداری فکرها فدا کرد. جامعه‌ای که اهل تفکر باشد، به سعادت می‌رسد، اما غفلت از آن، فاجعه‌ای چون عاشورا را رقم می‌زند. اربعین، فرصتی است برای تقویت این عبادت و تأمل در پیام جاودان کربلا تا مسیر حقیقت را گم نکنیم.

● ذھنت را پاس بدار

امام حسن مجتبی ^(ع) در روایتی جاودانه فرمود: «عجبت لمن یتفکر فی ما کوله کیف لا یتفکر فی معقله؟؛ شگفتا از کسی که غذای جسمش را می‌سنجد تا فاسد نباشد، اما هر مطلبی را به ذهنش راه می‌دهد». در عصر رسانه‌ها، اهل همدار حیاتی‌تر است. کلیپ‌های جعلی، شبهات و اخبار تحریف‌شده، ذهن‌ها را مسموم می‌کنند. قرآن کریم نیز می‌فرماید: «و لا تقف ما لیس لک به علم؛ دنبال چیزی که آگاهی نداری ره می‌روی»؛ زیرا چشم، گوش و قلب با سخگو هستند. یک کلیپ تقطیع شده کافی است تا بدون تحقیق، ذهن را آلوده کند. اربعین، فرامی‌خواند تا در دام شبهات گرفتار نشویم.

● خطر خاموش جامعه‌های که فکر نمی‌کنند

تاریخ اسلام، گواه بلای غفلت از تفکر است. پیش از عاشورا، جامعه در منجالب د ختر کشی، حرام‌خواری و حیوانیت غرق شده بود. پیامبر ^(ص) برای نجات آمد، اما پس از رحلتش، غصب خلافت امیرالمؤمنین ^(ع) رخ داد و جامعه در سکوت فرو رفت. چرا؟ چون مردم از خود نپرسیدند که چرا شجاعت و علم علی ^(ع) نادیده گرفته شد؟ با آمدن خلفای بعدی، فساد اوج گرفت و معاویه با حیله‌گری، نور ولایت را پوشاند. او چنان فکرها را بست که مردم شام پرسیدند: «مگر علی مسلمان بود؟» این

فصل دهمی
حجت‌الاسلام سید محمد باقر فریاد

اربعین حسینی، هنگامه‌ای است که میلیون‌ها دل‌داده امام حسین ^(ع) به کربلا می‌شتابند تا با زیارت اربعین، پیام عاشورا را زنده کنند. عبارت «و بذل مهجته فیک لیستنفذ عبادک من الجھاله و حیره الضلاله» در زیارت‌نامه، گواه فداکاری سیدالشهدا ^(ع) است که خون پاکش را برای رهایی بشر از جهالت نثار کرد. اربعین، هشداری است برای جوامعی که تفکر را فراموش کرده‌اند. این نسخه، با تأمل در درس‌های عاشورا، ما را به بیداری فکری در عصر رسانه‌ها دعوت می‌کند تا از تکرار فجایع تاریخ جلوگیری کنیم.

● تفکر؛ عبادتی برای رهایی از تاریکی

تفکر، عبادتی بی‌همتا است که انسان را از جهل می‌رهاند و به سوی نور هدایت می‌برد. این عبادت، که در سیره ابوذر غفاری درخشش دارد، انسان را هوشیار و فرزانه می‌سازد. زیارت اربعین یادآور فداکاری امام حسین ^(ع) است که